Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/5152

28.10.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Význam inštitucionalizácie občianskeho a sociálneho dialógu v kandidátskych a partnerských krajinách EÚ

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2025/5152)

Spravodajcovia: **Decebal-Ștefăniță PADURE**
Dumitru FORNEA
Ionuț SIBIAN

Poradcovia	Mircea MITRUȚIU (poradca spravodajcu za skupinu I) Igor ZUBCU (poradca spravodajcu za skupinu II) Simona CONSTANTINESCU (poradkyňa spravodajcu za skupinu III)
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	23. 1. 2025
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	12. 6. 2025
Prijaté na plenárnom zasadnutí	17. 7. 2025
Plenárne zasadnutie č.	598
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	187/0/2

1. Závery a odporúčania

1.1. Nezávislá a aktívna občianska spoločnosť má zásadný význam pre demokraciu, ochranu základných práv a slobôd a boj proti rastúcim extrémistickým hnutiam, ktoré spochybňujú hodnoty EÚ. Organizovaná občianska spoločnosť založená na demokratických hodnotách koná vo verejnom záujme tým, že pôsobí ako sprostredkovateľ medzi orgánmi a občanmi a tým že vyjadruje rôzne názory vrátane názorov zraniteľných skupín. Poskytuje platformu pre mierový aktivizmus, obhajobu a ochranu práv a posilňuje tak demokratickú angažovanosť a zodpovednosť.

1.2. Vychádzajúc zo svojich predchádzajúcich návrhov týkajúcich sa občianskeho dialógu ([1]) a sociálneho dialógu ([2]), EHSV opätovne zdôrazňuje význam inštitucionalizácie občianskeho a sociálneho dialógu aj v kandidátskych a partnerských krajinách EÚ ([3]), pričom si kladie tieto konkrétne ciele:

— existencia komplexného a prospešného legislatívneho rámca, ktorým sa zabezpečí účinná účasť organizácií občianskej spoločnosti (OOS), sociálnych partnerov a ďalších príslušných zainteresovaných strán na vytváraní, vykonávaní, monitorovaní a hodnotení legislatívnej a politickej činnosti. Tento rámec by mal byť v súlade s normami EÚ v oblasti inkluzívnosti, transparentnosti a zodpovednosti, ako aj s normami stanovenými Organizáciou Spojených národov (OSN), najmä v rámci cieľa udržateľného rozvoja 16.

([1]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (prieskumné stanovisko na žiadosť belgického predsedníctva Rady EÚ) (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

([2]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh na odporúčanie Rady týkajúce sa posilnenia sociálneho dialógu v Európskej únii [COM(2023) 38 final – 2023/0012 (NLE)] – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Posilnenie sociálneho dialógu v Európskej únii: využitie jeho plného potenciálu na riadenie spravodlivej transformácie [COM(2023) 40 final] (Ú. v. EÚ C 228, 29.6.2023, s. 87).

([3]) Partnerskou krajinou je každý štát, ktorý uzavrie dohodu o partnerstve s EÚ. Zoznam krajín je k dispozícii na webovom sídle: Krajiny – Európska komisia: https://international-partnerships.ec.europa.eu/countries_sk.

— Zosúladenie inštitucionálneho usporiadania občianskeho a sociálneho dialógu v kandidátskych krajinách so zásadami, normami a osvedčenými postupmi v Európskej únii a podpora ich prijímania v partnerských krajinách s odkazom na Európsky hospodársky a sociálny výbor. Na občiansky a sociálny dialóg by sa mali vyčleniť primerané zdroje a mali by sa na ne vzťahovať vnútroštátne regulačné rámce, ktoré by zaručili ich účinné fungovanie a zbližovanie pri zabezpečovaní dialógu medzi štátom a spoločnosťou.

— Podpora autentického a štruktúrovaného tripartitného dialógu medzi vládami, odborovými zväzmi a organizáciami zamestnávateľov s cieľom podporiť spoluprácu v kľúčových oblastiach, ako je zamestnanosť, pracovné práva, kolektívne vyjednávanie, regionálny rozvoj, vzdelávanie a stratégie spravodlivej transformácie.

— Posilnenie schopností organizácií občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov účinne a na rovnakej úrovni sa zúčastňovať na občianskom a sociálnom dialógu, a to prostredníctvom osobitnej finančnej podpory, odbornej prípravy, inštitucionálnych partnerstiev a operačnej pomoci pri zachovaní ich nezávislosti od centrálnej vlády.

— Podpora výmeny osvedčených postupov a know-how členských štátov EÚ prostredníctvom štruktúrovanej spolupráce, programov partnerského učenia, technickej pomoci a strategických partnerstiev.

— Rozšírenie zapojenia organizovanej občianskej spoločnosti do rámcov spolupráce financovaných EÚ s cieľom podporiť participatívnu správu vecí verejných.

1.3. Na dosiahnutie týchto cieľov EHSV odporúča nasledujúce konkrétne predbežné opatrenia:

— Príslušné inštitúcie Európskej únie môžu v rámci svojich vzťahov s kandidátskymi a partnerskými štátmi presadzovať význam zapojenia a účinnej účasti organizovanej občianskej spoločnosti na rokovacích procesoch, a to transparentným a inkluzívnym spôsobom, čím zároveň prispejú k posilneniu úlohy zmiešaných poradných výborov, platforiem občianskej spoločnosti alebo domácich poradných skupín, t. j. konzultačných štruktúr občianskej spoločnosti, ktoré existujú a pôsobia na základe dohôd o pridružení alebo obchodných zmlúv EÚ s rôznymi susednými štátmi alebo inými regiónmi sveta.

— Navrhnutie monitorovacieho procesu, ktorý by umožnil EHSV a iným relevantným zainteresovaným stranám občianskej spoločnosti dohliadať na výkon inštitucionálneho občianskeho a sociálneho dialógu počas celého cyklu tvorby právnych predpisov a verejnej politiky a v prípade potreby vydávať odporúčania.

— Začlenenie kondicionality týkajúcej sa občianskeho a sociálneho dialógu do prístupových rokovaní EÚ a programov spolupráce, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie článkov 151 až 155 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) o sociálnej politike a konzultáciách so zainteresovanými stranami.

— Vytvorenie inkluzívnych a stálych vnútroštátnych platforiem pre dialóg medzi vládami, organizáciami občianskej spoločnosti a sociálnymi partnermi, ktoré by fungovali ako inštitucionalizované fóra pre politickú diskusiu a spoluvytváranie právnych predpisov, pričom ako vzor by slúžil EHSV.

— Vykonávanie cielených programov financovaných EÚ na podporu rozvoja a dlhodobej udržateľnosti nezávislých organizácií občianskej spoločnosti a štruktúr sociálnych partnerov, ktoré im umožnia aktívnu a spravodlivú účasť na verejnej politike a integračných procesoch EÚ.

— Inštitúcie Európskej únie a organizácie občianskej spoločnosti musia vo väčšej miere podporovať informačné kampane, ktoré zdôrazňujú význam sociálneho a občianskeho dialógu. Je to obzvlášť dôležité pre zapojenie mladých ľudí. Tieto činnosti by sa mali vykonávať v spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti alebo sociálnymi partnermi v kandidátskych a partnerských krajinách.

1.4. EHSV odporúča, aby sa sociálni partneri aj organizácie občianskej spoločnosti stali členmi hospodárskych a sociálnych rád (HSR). V štátoch, v ktorých sa na práci existujúcej HSR zúčastňujú len sociálni partneri, by sa mali vytvoriť iné kanály/platformy pre občiansky dialóg.

2. **Základné informácie**

Občiansky a sociálny dialóg je základným pilierom európskeho modelu participatívneho riadenia. V uplynulých desaťročiach tento dialóg významne prispel k upevneniu demokracie v členských štátoch EÚ a zohral kľúčovú úlohu pri podpore udržateľného, spravodlivého a inkluzívneho sociálno-ekonomického rozvoja.

2.1. Inštitucionalizovaný sociálny dialóg na európskej úrovni bol právne upravený podpísaním Rímskych zmlúv zakladajúcimi štátmi Európskeho hospodárskeho spoločenstva 25. marca 1957. V tom istom roku bol na základe týchto zmlúv zriadený Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV), hlavný európsky poradný orgán, ktorý mal byť „mostom medzi inštitúciami Spoločenstva a organizovanou občianskou spoločnosťou“.

2.2. V hlave X Zmluvy s názvom Sociálna politika sa odkazuje na sociálny a občiansky dialóg a konzultácie s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom: články 151, 152, 153, 154 a 155. Napríklad v článku 152 ZFEÚ sa uvádza, že „Únia uznáva a podporuje úlohu sociálnych partnerov na svojej úrovni, pričom zohľadňuje rozmanitosť vnútroštátnych systémov. Uľahčuje dialóg medzi sociálnymi partnermi a rešpektuje pritom ich autonómiu.

2.3. Popri rozširovaní vzťahov medzi Európskou úniou a kandidátskymi krajinami, ako aj partnerskými krajinami vo východných a južných regiónoch je potrebné posilniť aj občiansky a sociálny dialóg ako súčasť integračných procesov a spolupráce. V predchádzajúcich stanoviskách EHSV zdôraznil, že štruktúrovaný sociálny a občiansky dialóg je kľúčovým faktorom úspechu politík rozvoja, sociálnej súdržnosti a demokratizácie v týchto krajinách ([4]).

2.4. *Sociálny dialóg*

2.5. Medzinárodná organizácia práce (MOP) vymedzuje sociálny dialóg ako všetky typy rokovaní, konzultácií alebo výmeny informácií medzi zástupcami vlád, zamestnávateľských organizácií a odborových zväzov v otázkach spoločného záujmu súvisiacich s hospodárskou a so sociálnou politikou. Môže existovať ako tripartitný proces s vládou ako jednou zo strán alebo môže pozostávať z dvojstranných vzťahov medzi zamestnancami a vedením. Sociálny dialóg zohráva kľúčovú úlohu pri ovplyvňovaní hospodárskych, pracovných a sociálnych politík a pri podpore zbližovania životných a pracovných podmienok. Kolektívne vyjednávanie je kľúčovým nástrojom sociálneho dialógu, ktorého cieľom je zabezpečiť dôstojné pracovné podmienky a spravodlivosť na pracovisku.

Občiansky dialóg

2.6. Hoci nebolo prijaté žiadne všeobecné vymedzenie pojmu „občiansky dialóg“, všeobecne sa uznáva, že je kľúčovou zložkou práce organizácií občianskej spoločnosti pri zabezpečovaní toho, aby boli hlasy občanov vypočuté v rozhodovacích procesoch. Odvetvové, prierezové a horizontálne zložky občianskeho dialógu uľahčujú spoluprácu a podporujú inkluzívnosť v správe vecí verejných a zabezpečujú väčšiu legitímnosť politík a zodpovednosť za ne. Dosahuje sa to dvomi vzájomne súvisiacimi činnosťami: 1) dialógom medzi organizáciami občianskej spoločnosti, ktorý slúži na výmenu názorov a odborných znalostí; 2) štruktúrovaným dialógom medzi organizáciami občianskej spoločnosti a vládnymi inštitúciami, ktorým sa zabezpečí, aby pri príprave politík boli zohľadnené rôzne názory.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1. V mnohých kandidátskych a partnerských krajinách je občiansky a sociálny dialóg naďalej roztrieštený a chýba mu inštitucionálna úprava, čo ovplyvňuje ich schopnosť rozvíjať súdržné a inkluzívne verejné politiky. Keďže neexistujú jasné inštitucionálne štruktúry, zapojenie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do rozhodovacieho procesu je obmedzené a nerovnomerné, čo vedie k nedostatku dôvery v demokratické procesy a neúčasti občanov.

3.2. EHSV zdôrazňuje jasný rozdiel medzi sociálnym dialógom, ktorý je zakotvený v článkoch 151 až 155 ZFEÚ a zahŕňa sociálnych partnerov (organizácie zamestnávateľov a odborové zväzy), a občianskym dialógom, ktorý je zakotvený v článku 11 Zmluvy o Európskej únii a zahŕňa širšie organizované subjekty občianskej spoločnosti. Tieto dve formy dialógu sa navzájom dopĺňajú, ale líšia sa, pokiaľ ide o účel, subjekty a inštitucionálne rámce.

3.3. Štruktúrovaný a správne inštitucionalizovaný občiansky a sociálny dialóg má zásadný význam pre zabezpečenie stability, inštitucionálnej pamäte, hospodárskeho rozvoja a sociálnej súdržnosti v kandidátskych/partnerských krajinách. Propagáciou a podporou takýchto inštitucionálnych štruktúr môžu Európska únia a členské štáty posilniť svoju úlohu spoľahlivého partnera a podporiť demokratické procesy v týchto krajinách, čo prispeje k plynulejšej a udržateľnejšej integrácii do európskej rodiny v rámci procesov rozširovania, ale aj vo vzťahu k iným partnerským krajinám, ktoré by sa mohli inšpirovať koncepciou inštitucionalizovaného občianskeho a sociálneho dialógu.

([4]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (prieskumné stanovisko na žiadosť belgického predsedníctva Rady EÚ) (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).
Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zapojenie mládeže do sociálneho a občianskeho dialógu v Stredozemí (stanovisko z vlastnej iniciatívy) (Ú. v. EÚ C, C/2025/1189, 21.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1189/oj).

3.4. Okrem toho predseda EHSV nedávno spustil iniciatívu zameranú na aktívnejšie zapájanie kandidátskych krajín do činnosti EHSV. Cieľom tejto iniciatívy je zabezpečiť, aby uvedené krajiny mohli využívať odborné znalosti a skúsenosti členských štátov EÚ, najmä v oblasti podpory konkurencieschopných hospodárstiev prostredníctvom sociálneho dialógu a väčšieho zapojenia občianskej spoločnosti. Včasným začlenením kandidátskych krajín do týchto procesov EHSV nielen prispieva k ich príprave na budúce členstvo v EÚ, ale podporuje aj vytváranie odolných hospodárstiev, ktoré môžu konkurovať v celosvetovom meradle a zároveň si zachovať vysoké sociálne normy.

3.5. V tejto súvislosti sa inštitucionalizácia občianskeho a sociálneho dialógu stáva kľúčovou hnacou silou nielen sociálneho a demokratického pokroku, ale aj hospodárskej výkonnosti, čím prispieva k zosúladeniu kandidátskych a partnerských krajín s normami a cieľmi EÚ a OSN v oblasti konkurencieschopnosti.

3.6. V niektorých kandidátskych krajinách, v ktorých takéto orgány neexistujú, sa už začal proces posudzovania možnosti zriadenia hospodárskej a sociálnej rady alebo podobného orgánu na vnútroštátnej úrovni. Odborné znalosti EHSV a iných podobných organizácií v členských štátoch by mohli pomôcť pri vypracúvaní analýzy potrieb a dokončení legislatívnych a administratívnych procesov súvisiacich s touto inštitucionálnou prestavbou.

3.7. Zriadenie hospodárskych a sociálnych rád v kandidátskych a niektorých partnerských krajinách, v ktorých neexistujú, by mohlo uľahčiť intenzívnejšiu spoluprácu a lepšiu synchronizáciu medzi činnosťami EÚ a záujmami organizovanej občianskej spoločnosti v týchto krajinách.

3.8. Inštitucionalizácia sociálneho a občianskeho dialógu prispieva k tomu, aby sa k organizáciám občianskej spoločnosti a sociálnym partnerom pristupovalo s rešpektom a aby mohli organizovane, účinne a transparentne využívať verejné finančné zdroje, ktoré sa prideľujú na procesy občianskeho a sociálneho dialógu na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej alebo európskej úrovni, ako aj mimo EÚ.

3.9. Zriadenie hospodárskych a sociálnych rád v krajinách, v ktorých neexistujú, by zároveň umožnilo existenciu orgánu tvoreného profesionálnymi štátnymi zamestnancami v konkrétnych oblastiach, ktorí by vypracúvali stanoviská a odporúčania schválené konsenzom zainteresovaných strán občianskej spoločnosti. Tým by sa zabezpečilo zlepšenie návrhov dokumentov vypracúvaných verejnými orgánmi a vylúčenie sociálnych sporov.

3.10. Sociálni partneri (odborové zväzy a združenia zamestnávateľov) a zástupcovia ďalších organizácií občianskej spoločnosti, ktoré budú súčasťou hospodárskej a sociálnej rady alebo podobného subjektu, by mohli mať prínos z:

— povinného prerokúvania návrhov normatívnych aktov v odborných oblastiach stanovených zákonom, ktoré iniciuje vláda, ako aj legislatívnych iniciatív poslancov;

— vypracovania analýz/štúdií týkajúcich sa hospodárskej, sociálnej a environmentálnej situácie na žiadosť vlády, parlamentu alebo z vlastnej iniciatívy, ktoré by mali vlády administratívne a finančne podporovať;

— podávania správ vláde alebo parlamentu o vzniku hospodárskych a sociálnych javov, ktoré si vyžadujú vypracovanie nových normatívnych aktov a/alebo úpravu tých existujúcich.

4. **Konkrétne pripomienky**

4.1. Inštitucionalizácia sociálneho a občianskeho dialógu sa môže uskutočňovať v rámci rôznych organizačných štruktúr, pričom je potrebné rešpektovať osobitosti každého štátu a prihliadať na záujmy a ambície organizácií občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov, ale zároveň aj zohľadniť osvedčené postupy v tejto oblasti na európskej a medzinárodnej úrovni.

4.2. EHSV sa domnieva, že inštitucionalizácia občianskeho a sociálneho dialógu urýchľuje integráciu kandidátskych krajín do európskeho sociálneho modelu založeného na reprezentatívnosti a rozmanitosti sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti a ich začlenenie do verejného rozhodovania.

4.3. EHSV konštatuje, že hospodárske a sociálne rady a iné formy inštitucionalizovaného občianskeho a sociálneho dialógu významne prispievajú k posilneniu modelu riadenia a participatívnej demokracie a zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore udržateľného, spravodlivého a inkluzívneho sociálno-ekonomického rozvoja.

4.4. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné posilniť občiansky a sociálny dialóg ako súčasť procesu integrácie a spolupráce medzi kandidátskymi krajinami a členskými štátmi. Štruktúrovaný občiansky a sociálny dialóg je kľúčovým faktorom úspechu politík udržateľného rozvoja, sociálnej súdržnosti a demokratizácie v týchto krajinách.

4.5. Sociálny dialóg, najmä vo svojej tripartitnej forme, zahŕňa štruktúrovanú interakciu medzi vládami, organizáciami zamestnávateľov a odborovými zväzmi, pričom sa zameriava predovšetkým na trh práce, pracovné podmienky a hospodárske politiky. Občiansky dialóg naopak zahŕňa širšiu škálu aktérov, pričom organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na procese participatívneho riadenia spolu s tromi ďalšími kľúčovými zainteresovanými stranami, ktorými sú verejné orgány, politické inštitúcie a v niektorých prípadoch aj hospodárski a sociálni aktéri. Hoci sú tieto dve formy dialógu odlišné, navzájom sa dopĺňajú a predstavujú základné piliere demokratickej legitimity a inkluzívnej tvorby politiky v rámci EÚ.

4.6. Inštitucionalizované a štruktúrované konzultácie zabezpečujú sociálny mier a priaznivé sociálne a hospodárske prostredie pre rozvoj a modernizáciu v kandidátskych/partnerských krajinách, a to uvoľňovaním nahromadeného sociálneho napätia prostredníctvom dialógu a rokovaní, ako aj vytváraním podmienok na zavádzanie a udržiavanie predvídateľného inštitucionálneho a právneho rámca pre občanov a hospodárske subjekty v danej krajine aj v zahraničí.

4.7. EHSV konštatuje, že začlenením inštitucionalizovaného občianskeho a sociálneho dialógu do všetkých legislatívnych a verejno-politických rozhodnutí, ktoré majú významný sociálny, hospodársky a environmentálny vplyv, sa zabezpečí zastúpenie rôznych záujmov v spoločnosti: malých a stredných podnikov (MSP), zahraničných investorov, verejných podnikov, zamestnancov, občianskej spoločnosti a miestnych spoločenstiev.

4.8. V hospodárskych a sociálnych radách sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti zastupujúce rôzne záujmy rozvíjajú svoju schopnosť dosiahnuť konsenzus a kompromis prostredníctvom rokovaní a dialógu a učia sa vyjednávať a vyvažovať svoje názory s cieľom dosiahnuť spoločné stanovisko vo vzťahu so subjektmi s rozhodovacou právomocou.

4.9. Zriadením hospodárskych a sociálnych rád v štátoch, v ktorých neexistujú, sa posilní úloha a postavenie sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti v konzultačnom a partnerskom vzťahu s vládami kandidátskych a partnerských krajín tým, že sa od nich bude vyžadovať, aby konzultovali všetky legislatívne a verejno-politické projekty s významným sociálnym, hospodárskym a environmentálnym dosahom a získavali ich stanoviská.

4.10. Rovnako aj reprezentatívni sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti budú musieť rozvíjať svoje vlastné zručnosti v oblasti analýzy verejných politík a formulovania stanovísk, pozmeňujúcich návrhov a alternatívnych verejných politík, aby tak mohli uplatňovať svoje nové inštitucionalizované práva.

4.11. EHSV odporúča kandidátskym a partnerským krajinám, aby v záujme zabezpečenia legitímnosti, dôveryhodnosti a rozmanitosti zaviedli jasné a transparentné kritériá výberu zástupcov v rámci občianskeho a sociálneho dialógu vrátane pravidiel rotácie, opatrení v oblasti verejnej zodpovednosti a pravidelného posudzovania reprezentatívnosti.

4.12. V tejto súvislosti by sa mala vyčleniť predvstupová pomoc zo zdrojov EÚ na podporu inštitucionalizácie a sfunkčnenia mechanizmov štruktúrovaného občianskeho a sociálneho dialógu. Financovanie by sa malo zamerať na rozvoj administratívnych a regulačných rámcov potrebných na participatívne riadenie a inkluzívnu tvorbu politík vrátane prenosu know-how a skúseností týkajúcich sa štruktúr demokratického dialógu a procesov verejnej politiky z EHSV, národných HSR a podobných orgánov v členských štátoch ich partnerom v kandidátskych a partnerských krajinách. Zároveň by sa nemali financovať základné činnosti sociálnych partnerov alebo organizácií občianskej spoločnosti s cieľom zachovať ich autonómiu a nezávislosť.

4.13. Tiež je potrebné vypracovať programy na budovanie vzájomnej dôvery medzi verejnými a súkromnými partnermi zapojenými do občianskeho a sociálneho dialógu. Orgán expertov pôsobiacich v administratíve hospodárskych a sociálnych rád a štruktúrovanie činnosti do špecializovaných sekcií prispeje k efektívnosti činnosti týchto poradných inštitúcií.

4.14. EHSV bol prvým európskym orgánom, ktorý začal oficiálne zapájať kandidátske krajiny do svojich činností, čím poskytol pozitívny príklad ostatným inštitúciám EÚ. „Člen z kandidátskej krajiny“ je čestný titul, ktorý vyjadruje podporu a pozornosť zástupcom občianskej spoločnosti z kandidátskych krajín EÚ bez toho, aby im udeľoval štatút člena EHSV.

4.15. Včasné zriadenie hospodárskych a sociálnych rád alebo podobných orgánov v štátoch, v ktorých ešte neexistujú, a zapojenie zástupcov občianskej spoločnosti do prístupového procesu/vyjednávacích pracovných skupín prispeje k zrýchleniu procesu rokovaní o pristúpení kandidátskych krajín k EÚ, najmä v súvislosti s dvoma klastrami rokovacích kapitol: Základné hodnoty (kapitoly „Súdnictvo a základné práva“ a „Spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť“) a Konkurencieschopnosť a inkluzívny rast (kapitoly „Podnikanie a priemyselná politika“ a „Sociálna politika a zamestnanosť“).

4.16. Možnosti financovania pre kandidátske krajiny sú navrhnuté s cieľom podporiť realizáciu rozsiahlych systémových reforiem, ktoré sa zameriavajú najmä na tematický blok 1 „Základné hodnoty“. Fungovanie demokratických inštitúcií súvisí aj s transparentnosťou riadenia a konzultáciami/zapojením organizácií občianskej spoločnosti do procesu integrácie do EÚ, pričom obe tieto oblasti sú súčasťou cieľov inštitucionalizácie občianskeho a sociálneho dialógu.

4.17. V súlade so zásadou partnerstva EÚ a sociálnymi a hospodárskymi cieľmi plánu rastu pre kandidátske krajiny EHSV trvá na tom, že sociálni partneri a občianska spoločnosť musia byť včas a zmysluplne zapojení do fázy navrhovania, ako aj do fáz vykonávania, monitorovania a hodnotenia programov reforiem ([5]).

4.18. EHSV odporúča, aby programy reforiem obsahovali zhrnutia konzultačných procesov, v ktorých sa uvedie, ako boli zohľadnené podnety zainteresovaných strán, a to v súlade s jeho stanoviskom na tému *Nový plán rastu a Nástroj na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán* z roku 2024.

4.19. EHSV zdôrazňuje, že inštitucionalizáciou občianskeho a sociálneho dialógu vo forme hospodárskych a sociálnych rád v kandidátskych a partnerských krajinách sa nenahrádza tripartitný sociálny dialóg o trhu práce (odmeňovanie a pracovné podmienky) vo forme výborov alebo rád pre tripartitný sociálny dialóg na územnej a vnútroštátnej úrovni medzi vládami, zamestnávateľmi a odborovými zväzmi.

V Bruseli 17. júla 2025

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE

([5]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Vytváranie podmienok na vstup krajín západného Balkánu do EÚ (prieskumné stanovisko) (Ú. v. EÚ C, C/2024/6872, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6872/oj).